

תוכן עניינים

- 1 פתח דבר
- 3 כללי העריכה
- 5 ד"ה מי כמוכה תרכ"ט
- האם מציאות הנבראים היא "אחיזת עיניים" או מציאות אמיתית? * מהי משמעות המושג "אין עוד מלבדו"? * מדוע ב"יחוד ה'" שב"שמע ישראל" אומרים "ה' אחד" ולא "ה' יחיד"? * כיצד התהוו הנבראים מאלקות - על ידי "השתלשלות" משורש רוחני מסויים או באופן פלאי ובלתי צפוי? * הסבר מקיף לענין "אחדות ה'" וביטול מציאות הבריאה לפניו
- 27 המשך מים רבים תרל"ו
- מה הם ה"מים רבים" המבקשים "לכבות" את אש האהבה לה', ומהו הכח המונע מהם לעשות זאת? * מהו החיסרון בדאגות וחששות של האדם לעתיד פרנסתו, וממה הם נובעים? * מהי ה"רוח שטות" הגורמת לעשיית עבירות, וכיצד ניתן להתמודד מולה? * האם ניתן להצדיק את הנהגת האדם בכך ש"יצר לב האדם רע מנעוריו"? * מה הם פרטי ההתבוננות השכלית שיובילו את האדם להכרה ב"אחדות ה'"? * מה ההבדל בין "יחודא עילאה" ל"יחודא תתאה", ואיזו מעלה יש ב"יחודא תתאה" לאחר הבנת "יחודא עילאה"? * מדוע ההסתר על האור האלקי אינו קיים לגבי הקב"ה? * האם אדם מסוגל להגיע להכרה באור האלקי שאותו "מסתיר" הצמצום? * מהי משמעות הבריאה על ידי "עשרה מאמרות", וכיצד נבראו דברים שאינם מוזכרים בעשרת המאמרות? * היכן נקודת הטעות של המאמינים בבריאה ע"י הקב"ה וכופרים בהשגחה פרטית? * האם כל אדם יכול להגיע ל"אהבה" ו"יראה" בכוחות עצמו? * מה משמעות חילוקי המדרגות בין נשמות ישראל? * מדוע לא די באהבת ה' ויש צורך גם ביראה? * מה עושים כשאין זמן ל"התבוננות", וההתעוררות שהיתה כבר דועכת? * מתי יש צורך להיות ב"התנשאות" ולא בשפלות מוחלטת? * פירוט נרחב של אופני עבודת ה' מצד כוחותיה השונים של הנשמה - נקודת היהדות, ההתבוננות באחדות ה' ומדות הלב
- 169 ד"ה גדולה מילה תרכ"ו
- הכיצד יתכן ש"מילה" גדולה יותר מכל ה"תורה"? * האם לאחר ה"צמצום" ייתכן להמשיך בעולם מהאור שלפני ה"צמצום"? * מה פעלה הארת האין-סוף על המלאכים, ומדוע הנבראים שונים מהם בענין זה? * מדוע כח הצמיחה "מאין לי" קיים דוקא בעולם הזה? * איזו המשכה אלקית נמשכת בעולמות על ידי

המצוות? * מה המשמעות בכך ש"מילה" היא אותיות "מל ייה" וראשי תיבות "מי יעלה לנו השמימה"? * מה ההבדל המהותי בין המשכה אלקית שהאדם פועל על ידי עבודתו, לגילוי האלקי שיתרחש לעתיד לבא? * עומק כח האין-סוף הטמון דוקא באור המצומצם המהווה את הבריאה והדרך לגלות אותו

195 ד"ה והתקדשתם תרב"ו

מהו ההסבר הפנימי לכך שחכמים "גזרו טומאה על הידיים" וכיצד "נטילת ידיים" מביאה טהרה? * מי "מרויח" מירידת הנשמה לעולם, ומה הקשר לדיני "עיסקא" בין שותפים? * איזו "עליה" יש בנשמה על-ידי ירידתה לעולם - יותר מאשר ביטולה ודביקותה באלקות קודם לכן? * כיצד יתכן שלעתיד לבא יאמרו לפני הצדיקים "קדוש" - בדומה לאמירת המלאכים כלפי הקב"ה? * מהי ה"קדושה" שהקב"ה "נטל לעצמו", ומה ה"קדושות" ש"נתן לבניו"? * מה ההבדל בין אהבת ה' "בכל נפשך" לאהבה "בכל מאדך"? * מדוע הכוח לתפילה ולמצוות נובע מהתורה * שלוש בחינות של "קדושה" בעבודת הנשמה בעולם הזה

223 ד"ה ארנני שפתח תפתח תרב"ז

האם היחס בין אור האין-סוף לספירות דומה ליחס בין נפש לגוף? * במה בא לידי ביטוי עצם הנפש? * מדוע "מחשבה דיבור ומעשה" הם "לבושים" בלבד ולא חלק מהנפש עצמה? * מה יעורר את האדם לרצות לדבוק באלקות, וכיצד יממש את רצונו? * מה המשמעות של מאמר חז"ל "הקב"ה יושב ועוסק בתורה"? * באיזה סוג תפילה מובטח מימוש הבקשות מיד? * עוצם הריחוק בין האין-סוף לנבראים והיכולת לדבוק בו בתורה ובתפילה

253 ד"ה מנין שקושרין תר"ל

מהו בדיוק הפגם הרוחני על ידי חטאים, וכיצד פועלת התשובה לתקן את הפגם? * מה ההבדל בין מצוות עשה למצוות לא תעשה בהמשכה האלקית שעל ידי המצוות? * מה הקשר בין פורים ליום הכיפורים, ומהי משמעות ה"גורלות" של יום הכיפורים? * מדוע לתיקון הפגם במצוות לא תעשה לא די בתשובה ויש צורך ביום הכיפורים? * מדוע לתיקון הפגם של כריתות יש צורך גם בייסורים, וכיצד אפשר להנצל מהייסורים? * הסברה נרחבת על כוחם של התשובה ויום הכיפורים לתקן את הפגם שיצרו החטאים

271 המשך והחרים תרל"א

מהו "שעבוד מצרים" בנפש האדם, וכיצד מתגברים עליו? * מהו הגילוי האלקי של קריעת ים סוף ומה ההוספה שבו על הגילוי האלקי שבעשר המכות במצרים? * מה ההבדל בין אמונתם של ישראל בהיותם במצרים לאמונתם בעת קריעת ים סוף? * מדוע קריעת ים סוף מהווה הכנה למתן תורה? * כיצד עובר אדם בכל יום את השלבים שעברו בני ישראל מיציאת מצרים ועד מתן תורה? * האם יתכן גילוי אלקי "פנים אל פנים" או רק "וראית את אחורי ופני לא יראו"? * איך העיז עמלק להלחם עם בני ישראל ומה יש ללמוד מכך בעבודת ה'? * מדוע הקרבת קרבן מכפרת על חטא, וכיצד הדבר מתרחש בזמן הזה? * משמעות ההתגלות האלקית בעת קריעת ים סוף ובשאר שלבי היציאה ממצרים, וענינם בעבודת ה'

פתח דבר

בשבח והודי' לה' הננו מוציאים לאור לקט נבחר של מאמרי חסידות, דברי אלקים חיים, מכ"ק אדמו"ר רבי שמואל מליובאוויטש נ"ע, בן כ"ק אדמו"ר בעל הצמח-צדק נ"ע, הנודע בשם אדמו"ר מהר"ש.

תורתו של אדמו"ר מהר"ש מתאפיינת בכך שמצד אחד היא עוסקת בסוגיות מעמיקות בתורת חסידות חב"ד ומצד שני הדברים באים בסגנון קל יחסית, משולבים בביאורי פסוקים ומאמרי חז"ל בש"ס ובמדרשים לרוב. ויש בהם גם לא מעט קטעים, ולעיתים פרקים שלמים בעניני עבודת ה'.

בספר זה באו כמה ממאמריו היסודיים, הן מאלה העוסקים ב'השכלה' של תורת חב"ד והן אלה שעיקרם ה'עבודה' שבלב.

בספר נכלל גם חלק מ'המשך' המאמרים (קבוצת מאמרים המבארת ענין אחד בהמשכים) הנודע בשם 'מים רבים' תרל"ו, המבאר בהרחבה סוגיות יסוד בתורת החסידות כמו אחדות ה', ביטול העולמות והנבראים לאלקות, "יחודא עילאה" ו"יחודא תתאה", ומיוסד בחלקו על 'שער היחוד והאמונה' שבספר התניא ובמידה רבה מהווה ביאור עליו.

הספר יוצא לאור כחלק מסדרת "המעיינות" שזו מגמתה ומטרתה - להביא את תורת החסידות לחוגים רחבים בצורה כזו שימצאו לפניהם את המקור, הם המעיינות עצמם, ללא שינוי או תוספת, אך ההגשה היא בצורה שמסירה את כל המחסומים שעשויים למנוע מהלומד ליהנות מהמעיינות ולרוות את נפשו הצמאה לדברי אלוקים חיים.

לפיכך, המאמרים באים עם ביאור קצר ותמציתי המיוחד בכך שמצד אחד הוא פותח לפני הלומדים את שערי החכמה של תורת חסידות חב"ד ומגיש את המאמרים בתוספת כלי-עזר המאפשרים את הלימוד גם למי שלא הורגל בו, ומאידך - אינו מפרט ומאריך יותר מכדי הצורך, וזאת במגמה לאפשר ללומד להתנסות בלימוד המעיינות עצמם כפי שהם במקורם.

המלאכה הגדולה של החלוקה לקטעים, הפיסוק, פתיחת ראשי התיבות
וכתיבת ועריכת הביאורים ומראי המקומות נעשתה ע"י הרה"ח הרב צבי הירש
שי' זלמנוב, והספר עבר עיבוד ועריכה לשונית ע"י הרה"ח הרב משה שי'
מרינובסקי. וזכות הרבים תלוי' בהם.

תודה מיוחדת נתונה להוצאת קה"ת על רשותם להדפיס את המאמרים
ובחלקם נעזרנו ב'מראה מקומות', כפי שבאו בהוצאת קה"ת.

ויהי רצון שיתן ה' יתברך "לב לדעת ועינים לראות ואוזנים לשמוע" את
דברי אלקים חיים שבתורת החסידות, ונזכה בקרוב לקיום היעוד "ולא ילמדו
עוד איש את רעהו גו' כי כולם ידעו אותי", בקרוב ממש.

תורת חב"ד לבני הישיבות

כללי העריכה:

המאמרים נחלקו לקטעים, נוספו בהם סימני פיסוק וכל ראשי התיבות נפתחו ופוענחו.

נוספו מראי מקומות לפסוקי תנ"ך, מאמרי חז"ל וספרי קבלה, ובמקומות שהדבר נצרך להבנת הפשט - בתוספת ציטוט.

לעיתים הובא גם ציטוט מספרי חסידות חב"ד, בדרך כלל - מספרי היסוד של אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי. ובמקומות שייטכן שהציטוט יכביד, ולאידך יתכן שאי מי מהלומדים יתקשה בהבנת הדברים ללא עיון במקומות אחרים - בא רק ציון לספרי חסידות בהם נתבאר הענין.

הביאור כולל הסברים קצר למושגים שונים בתורת הסוד ובספרי חסידות, כפי הנצרך להבנת הפשט על אתר, וכן לתכנים אותם מביע המאמר בשפה הרגילה ללומדי חסידות אך אינה מובנת דיה למי שלא הורגל בכך.

נוסף תרגום ופענוח ביטויים בארמית או באידיש, ולעיתים גם הסבר ביטויים מספרים קדמונים שאולי אינם מוכרים לקורא בימינו.

ביאור הבנת מהלך העניינים ומבנה המאמר - במקומות בהם נראה שהקורא המצוי עשוי להפיק מכך תועלת.

עניינים שנזכרים במאמר כמה פעמים, נתבארו בפעם הראשונה בלבד, אך כאשר נראה היה שהקורא זקוק לחזרה על הביאור גם בהמשך, נוסף ציון למקום בו התבאר הענין לעיל.

עם זאת, לא בכל פעם שהביאור במאמר מיוסד ובא בהמשך לביאורים שבאו קודם לכן, הדבר צויין במפורש. זאת, מתוך מגמה שהלומד יעמוד על כך בעצמו, בהתאם לכוונה הכללית של סדרת 'המעיינות' - לפתוח שערים בתורת חב"ד תוך מתן הזדמנות ללומד להתנסות בלימוד ה"מעיינות" במקורם. וזאת למעט במקרים בהם יתכן שלומדים מסוימים יתקשו בהבנת ההקשר למבואר לעיל ולהלן.

ולסיום ראוי להבהיר כי כל מאמר בספר הוא חטיבה בפני עצמה, וניתן ללמוד אותו גם ללא עיון במאמריו שלפניו או שאחריו.

תוכן פרקי המאמר:

- א. "אין עוד מלבדו" - שלילת ענין ה"שיתוף" (ולא רק עבודה זרה), מציאות חשובה מלבד הקב"ה.
- ב. "ה' אחד" ולא "יחיד" - גם מציאות הבריאה (ח' וד') במלה לאלקות (א').
- ג. אף שהכל נברא "יש מאין", לכל נברא יש שורש מיוחד לו למעלה, המשתלשל דרך מדרגות שונות זו מעל זו ("מזל", מלאכים, ספירות). דוגמאות שונות לדבר.
- ד. כל נברא מתהווה ע"י השתלשלות רבבות מדרגות (דוגמאות לדבר), ואעפ"כ - ע"י השתלשלות בלבד אי אפשר שיתהווה ולבסוף צריך להיות "בריאה יש מאין".
- ה. ב"השתלשלות עילה ועלול" - ה"עילה" מורגשת ב"עלול"; משא"כ ב"בריאה יש מאין" - המהווה מסתתר מהמתהווה. העולם הוא מציאות ולא דמיון - ע"י שמקורו האלקי מסתתר, אבל אינו מציאות אמיתית - כי באמת לכל דבר יש מקור אלקי שממנו הוא "משתלשל".
- ו. "ה' אלקים אמת" - רק הוא מציאות אמיתית; אבל הנבראים בטלים במציאות (כיון שנבראו "יש מאין", ובאמת מציאותם וכח "הרכבתם" מד' יסודות - ואף עצם ההסתר על המקור האלקי - הכל אלקות), "לית כוותך באילי מרומא" ו"לית בר מינד".
- ז. מצוות היחוד - "ה' אחד" דוקא: מציאות הנבראים, כולל המלאכים, במלה לאלקות (שלילת ענין ה"שיתוף").

ד"ה מי כמוכה תרכ"ט

א

"מי כמוכה באלים הוי' מי כמוכה נאדר בקדש כו"², ותרגם יונתן "לית כוותך באילי מרומא³ הוי' כו", והיינו⁴, כי לפי הנראה מפשט הפסוק היה אפשר לפרש ש"מי כמוכה"⁵ שיהיה "נאדר בקדש" ו"נורא תהלות" כו', אבל יש ח"ו מי שאינו "נאדר בקדש" ו"נורא תהלות"; לזה תירגם "לית כוותך באילי מרומא", שזהו על דרך מה שכתוב "אין עוד מלבדו"⁷. ואונקלוס תירגם "לית בר מינך"⁸, ולכאורה אינו מוכן איך נאמר ש"לית בר מינך", הלא כתיב "בראשית ברא כו" - שנבראו הרבה דברים בששת ימי בראשית?

על כך אומר התרגום, ש"אלים" כאן פירושו המלאכים במרום. ולפי זה, הפסוק מדבר אודות שני עניינים: "מי כמוכה" הראשון אומר שאין כמוך בכל הנבראים, אפילו במלאכים העליונים. ועל דרך הכתוב "אין עוד מלבדו" - אין עוד מציאות דומה לו, כי מציאות הבורא היא מציאות שונה לחלוטין מהמציאות של כל שאר הנבראים, כפי שיתבאר לקמן ש"ה' אלקים אמת. . ואין לאחר אמת כאמיתתו". ובהמשך מתייחס הכתוב לעניין נוסף, שבחי הבורא: "מי כמוכה נאדר בקודש, נורא תהילות" - אין אף אחד נאדר בקודש ונורא תהילות כמו הקב"ה.

7. ואתחנן ד, לה.

והכוונה לשלול לחלוטין מציאות של אלקה נוסף ח"ו מלבדו.

8. = אין עוד מציאות חוץ ממך (ותיבת "באלים" מתייחסת לפי תרגומו לקב"ה - "את הוא אלקא [=אתה הוא האלקים], ה").

כלומר, לא רק שאין עוד מציאות כמו הבורא, אלא אין עוד שום מציאות כלל. וכפי שיתבאר לקמן בסעיף ו. ובסעיף ז משמע שמקשר ומחבר בין שני הפירושים-עניינים.

9. בראשית א, א.

א

1. ב"היום יום" (כ"ח תמוז) מסופר שכ"ק אדמו"ר מהר"ש נהג לחזור על מאמר זה פעמים רבות "כדי לטהר את האויר". ואכן תוכן המאמר מופיע במקומות רבים בספרי אדמו"ר מהר"ש - כמצוין בהערות למאמר זה בהוצאת קה"ת (ספר המאמרים תרכ"ט ע' קנה).

2. בשלח טו, יא.

3. = אין כמוך במלאכי מרום.

4. להלן מבואר החידוש בפירוש התרגום (ומה כוונתו לשלול).

5. = אין כמוך.

6. הפסוק אומר: "מי כמוכה באלים הוי', מי כמוכה נאדר בקדש נורא תהילות עושה פלא". המשמעות של "מי כמוכה" היא אין כמוך. ובפשטות היה ניתן לפרש שהכל נקרא ברצף אחד ומדובר על עניין אחד: אין כמוך ב"אלים", ב"חזקים", "נאדר בקודש" ו"נורא תהילות, עושה פלא". והפסוק שולל את השבחים הללו ממציאות אחרת; אך לפי זה, הפסוק אינו שולל את קיומו של בעל כוח חזק נוסף ח"ו (אלקה שאינו משתווה לו בעניין "נאדר בקודש, נורא תהילות").

אך העניין יובן בהקדם ענין מה שכתוב "אין עוד מלבדו", על דרך שפירש הרמב"ם בהלכות יסודי התורה פרק א הלכה ד על פסוק¹⁰ "וה' אלקים אמת", וזה לשונו: "הוא שהנביא אומר וה' אלקים אמת, הוא לבדו האמת, ואין לאחר אמת כאמיתתו, והוא שהתורה אמרה אין עוד מלבדו, כלומר אין שם מצוי אמת מלבדו כמותו". עד כאן לשונו.

והיינו, שכוונתו להוציא¹¹ ענין השיתוף¹², שהרמ"א באורח חיים סוף סימן קנ"ו כתב שבני נח אין מוזהרים על השיתוף¹³, והוא מהתוספות פרק קמא דבכורות דף ב סוף ע"א ד"ה שמא יתחייב לו עכו"ם שבועה, ובסנהדרין פרק ז דף ס"ג ע"ב ד"ה אסור לאדם, ומהר"ן סוף פרק קמא דעכו"ם, ורבינו ירוחם נתיב יז חלק ה. אבל בתשובות ושב הכהן סימן ל"ח, ובתשובות שער אפרים סימן כ"ד נחלקו עליו וסבירא להו דבני נח מוזהרים על השיתוף.

והיינו כי ענין השיתוף אינו עבודה זרה כלל, אלא על דרך שאמרו רז"ל במדרש רבה פרשה א'¹⁴ בענין המלאכים שר' יוחנן אומר שנבראו בשני ור' חנינא אומר שנבראו בחמישי, "ועוף יעופף" - "ועוף זה מיכאל, יעופף זה גבריאל"¹⁵; "אמר ר' לוליא בר טברין: בין על דעתו דר' חנינא בין על דעתו דר' יוחנן, הכל מודים שלא נברא בראשון כלום - שלא יאמרו שמיכאל מותח בדרומו וגבריאל בצפונו והקב"ה ממדד באמצע, הדא הוא דכתיב "אנכי ה' עושה כל . . . מי אתי", מי היה שותף אתי במעשה בראשית". נשמע מזה

10. ירמיה י, י.

11. = לשלול.

12. כלומר, כוונת הרמב"ם היא לשלול מחשבה מוטעית כאילו לצד הקב"ה קיים כוח נוסף בעל יכולת בהנהגת העולם, כ"שותף" עם הקב"ה. והצורך לשלול זאת הוא משום שעצם שלילת "עבודה זרה" (מציאות של "אלהים אחרים") עדיין אינה שוללת זאת (ולכן קיימת מחלוקת האם ה"שיתוף" נאסר על בני נח), כמבואר להלן בפנים.

13. ולגביהם איסור "עבודה זרה" הוא רק שלילת הסברא שאלקי העולם הוא מציאות אחרת ולא הקב"ה, אך המחשבה שהקב"ה הוא השולט בעולם ולצידו יש כוח נוסף השותף לו - אינה אסורה עליהם.

14. בראשית רבה פ"א, ג: "אימתי נבראו המלאכים, ר' יוחנן אמר בשני נבראו המלאכים . . . ר' חנינא אמר בחמישי נבראו מלאכים, הדא הוא דכתיב [=זהו שכתוב] "ועוף יעופף על הארץ וגו'" (בראשית א, כ

[ביום החמישי לבריאהו]), וכתוב (ישעיה ו, ב [אודות מלאכי השמים]) "ובשתים יעופף". רבי לוליאנא בר טברין אמר בשם רבי יצחק, בין על דעתיה דרבי חנינא בין על דעתיה דרבי יוחנן הכל מודים שלא נברא ביום ראשון כלום, שלא יאמרו מיכאל היה מותח בדרומו של רקיע וגבריאל בצפונו והקב"ה ממדד באמצעו [כלומר, שהיו שותפים במעשה הבריאהו] אלא "אנכי ה' עושה כל נוטה שמים לבדי וגו' מאתי" (שם מד, כד). "מי אתי" כתיב [וכך הוא ה"כתיב" של המילה "מאתי" בפסוק], מי היה שותף עמי בברייתו של עולם".

15. זהר ח"א מו, ב. ח"ג כו, ב. ובאור התורה (בראשית ה תתק"ח, ב) מבואר שהטעם לכך ש"עוף" רומז על מיכאל ו"יעופף" על גבריאל טמון בדברי הגמרא (ברכות ד, ב) שהמלאך מיכאל עף בכנף אחת ("עוף" בלשון יחיד) והמלאך גבריאל עף בשתי כנפיים ("יעופף" בלשון של כפילות).

שענין השיתוף יתכן גם על המלאכים מיכאל וגבריאל, שהם נבראים, ואם היו נבראים בראשון היו יכולים לומר שהיו שותפים ח"ו במעשה בראשית; לזה נבראו בשני או בחמישי שלא יאמרו שהם שותפים ח"ו. ואם כן, ענין השיתוף אינו כמו עבודה זרה¹⁶, שמאחר שהם נבראים - הנה אפילו אם היו נבראים בראשון, גם כן אינו נופל לאמר עליהם ח"ו לשון "אלקים", כי אם לשון "שיתוף".

ונמצא מובן שענין השיתוף אינו כמו עבודה זרה, אלא על דרך שאמרו רז"ל¹⁷ "שלשה שותפין באדם, אב ואם כו', והקב"ה נותן בו נשמה"; הנה, הגם שחלק הקב"ה הוא העיקר, שהרי בצאת הנפש מן הגוף הרי מוטל חלק אב ואם¹⁸ כאבן דומם, ואינו בערך לחלק הקב"ה שהוא האדם וחיותו, ומכל מקום חלק להם כבוד, כמו שכתוב¹⁹ "כבוד את אביך ואת אמך", וכמו שיתבאר אם ירצה ה'²⁰, ונקראים "שותפים". ועל דרך זה הוא ענין ה"שיתוף" - שמשותפים לשם שמים כו'²¹, אבל אינו עבודה זרה.

ובזה יובן מאמר רז"ל במדרש רבה²² "ששה דברים נצטווה אדם הראשון"²³, ואחד מהם הוא "עבודה זרה"; ואם נאמר ששיתוף הוא עבודה זרה - האיך יסברו התוספות והר"ן ורבינו ירוחם והרמ"א שבני נח אינם מוזהרים על השיתוף, מאחר שאדם הראשון נצטווה על זה. אך הענין הוא כנ"ל, שהשיתוף אינו עבודה זרה כלל, כי אם כמו שהמלך הוא אחד על כל בני מדינתו ומכל מקום חולק כבוד לשרים אשר בכל מדינות מלכותו כו'.

ובאמת, לאו דעבודה זרה הוא מפסוק²⁴ "לא יהיה לך אלקים אחרים על פני", וענין השיתוף הוא ממצות לייחדו²⁵ שיוצא מפסוק²⁶ "שמע ישראל כו' ה' אחד", כמו שכתבו הרמב"ם²⁷ והסמ"ג²⁸ והרא"ה²⁹ ז"ל במנין המצות, והיינו כי מצות לייחדו - מזה יוצא ענין אזהרת השיתוף, והוא מפסוק "ה' אחד כו'".

22. דברים רבה פ"ב, כה. 23. "מצוות בני נח". 24. יתרו כ, ג. 25. מצות "אחדות ה'", להאמין שהקב"ה הוא אחד ויחיד. 26. ואתחנן ו, ד. 27. ספר המצוות - מצות עשה ב. 28. מצות עשה ב. 29. ספר החינוך - מצוה תיז.	16. מחשבה שקיימים "אלהים אחרים" ח"ו. 17. נדה לא, א. 18. היינו גוף האדם (שחלקיו השונים נוצרים על ידי אב ואם - זוהי "שותפותם" בלידת האדם - כמפורט בגמרא שם). 19. יתרו כ, יב. 20. בסוף המאמר. 21. "משותפים" מציאות נוספת יחד עם שם שמים.

ב

ולחבין זה צריך לבאר מה שכתוב במצות לייחדו "ה' אחד", דלכאורה אם היה נאמר "יחיד"³⁰ - היה מורה על אחדות יותר, כי "אחד" יש גם "אחד המנוי"³¹. והיינו, על דרך משל שבטי ישראל שהיו י"ב, ואף על פי כן נקרא אחד מהם בשם "אחד", כמו שכתוב³² "שלחו מכם אחד" או "אחיכם אחד"³³, הגם שיש שני ושלישי, או כמו בששת ימי בראשית, שהם ששת ימים, ואף על פי כן נקרא הראשון "אחד", כמו שכתוב³⁴ "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד". וזהו ענין "אחד המנוי", מה שאי אפשר ח"ו לומר כן באלקות; ואם כן, אם היה נאמר "ה' יחיד" - היה מורה יותר על אחדותו יתברך. ועיין בתורה אור בד"ה וארא³⁵.

ומאחר שבפסוק אשר למדים ממנו מצות לייחדו נאמר דוקא "אחד" - מההכרח לאמר שמתיבת "אחד" אנו יכולים להבין יותר³⁶ ענין אחדותו יתברך, וצריך להבין מהו.

אך הענין הוא, דהנה אמרו רז"ל³⁷ "כד אמליכתייה למעלה ולמטה ולארבע רוחות תו לא צריכת"³⁸, וזה מרומזו בתיבת "אחד", שהחיות רומזו לשבעה רקיעים וארץ והדליות רומזו לארבע רוחות העולם³⁹, והיינו כי הגם שנתהוו שבעה רקיעים וארץ וארבע רוחות העולם, עם כל זה הם בטלים בתכלית לבחינת אל"ף - הוא בחינת אין סוף, "אלופו של עולם"⁴⁰, המהווים כו'⁴¹.

ב

30. "ה' יחיד".

31. כלומר, המילה "יחיד" שוללת לחלוטין מציאות נוספת, ואילו "אחד" - לעיתים מדובר ב"אחד" מתוך מנין של כמה ("אחד" כמספר), ואין הכוונה ל"אחד" בלבד שאין עוד חוץ ממנו.

32. מקץ מב, טז.

33. שם, יט.

34. בראשית א, ה.

35. וארא נה, ב ואילך.

36. כלומר, יותר מאשר אילו היה כתוב "יחיד".

37. ברכות יג, ב.

38. = כאשר המלכת את הקב"ה [באמירת "שמע ישראל"] למעלה ולמטה ולארבע

רוחות, אין צורך ביותר.

וברש"י: "שתחשוב בלבך ה' אחד בשמים ובארץ וארבע רוחותיה".

39. ראה רש"י שם ד"ה וברדלי"ת. סמ"ק סי' ב (הובא בבית יוסף אורח חיים סי' סא ד"ה וצריך להאריך).

40. אדונו של העולם (ראה מפרשים לבראשית רבה פ"ב, ב).

ראה סמ"ק שם.

41. תוכן האמירה "ה' אחד", בלשון שאינה שוללת מעיקרא מציאות שניה (ולא "ה' יחיד") - כנ"ל הערה 31 - היא שגם כאשר נראה שיש מציאות נוספת מלבד הקב"ה, מציאות הבריאה עצמה הנראית כישות נפרדת מאלקות, לאמיתו של דבר אין עוד מציאות מלבדו, וזאת משום שמציאות הבריאה כולה "בטלה" לגבי הקב"ה ואינה ישות בפני עצמה כלל.